

Handläggare:
Michael Boström
08 508 18 156Till
Farsta stadsdelsnämnd
2017-09-21

Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av förslag till riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg.

Kerstin Sandström
stadsdelsdirektörPer-Ove Mattsson
avdelningschef

Sammanfattning

Stadens riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg föreslås förändras med anledning av nya föreskrifter och anvisningar från socialstyrelsen som påverkar handläggningen av ärenden. Förändringarna rör inte så mycket bedömningskriterierna utan är i huvudsak av teknisk art, bland annat ska besluten om insatser som biståndshandläggaren fattar inte vara så detaljerade. Det innebär att vårdtagaren ges mer inflytande över hur vården utförs.

Äldrenämnden har utarbetat ett förslag som nu har skickats på remiss. Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen beställare – äldreomsorg, funktionsnedsättning, individ och familj inklusive socialpsykiatri.

Stadsdelsnämndens pensionärsråd behandlar detta tjänsteutlåtande vid sitt sammanträde den 11 september.

Bakgrund

Socialtjänstlagen är en ramlag som ger kommunerna handlingsutrymme för att utforma äldreomsorgen efter lokala förutsättningar och behov. Enligt lagen ska den enskilde tillförsäkras skälig levnadsnivå och bistånd ska utgå från en bedömning av den enskildes individuella behov. Riktlinjer för handläggning av ärenden är ett komplement till gällande lagstiftning inom området. Riktlinjerna ska också ge stöd och vägledning i myndighetsutövningen.

Stadens nuvarande riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg – bistånd enligt socialtjänstlagen (SoL) och insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) till personer 65 år och äldre – fastställdes av kommunfullmäktige den 25 maj 2015.

Sedan dess har det tillkommit nya föreskrifter och anvisningar från Socialstyrelsen som påverkar själva handläggningen av ärenden och riktlinjerna behöver därför revideras. Det finns också ett behov av att förtydliga vissa delar för att upprätthålla likställighetsprincipen i staden och stärka rättssäkerheten för den enskilde. Det förslag till revidering som äldreomsorgsnämnden har utarbetat har också anpassats efter kommunfullmäktiges beslut om ramtid inom hemtjänsten.

Kommunstyrelsen har remitterat förslaget till ett antal instanser, bland annat alla stadsdelsnämnder, för yttrande senast den 2 oktober.

Remissen i sammanfattning

Syftet med riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg är att säkerställa rättssäkerheten och likabehandling över staden när det gäller bedömning och tillgång till de insatser som ska erbjudas. Riktlinjerna ska därutöver ge stöd och vägledning för biståndshandläggaren i det praktiska arbetet med de individuella behovsbedömningar som ska göras i varje enskilt

fall. Nedan redovisas de områden som, utöver redaktionella ändringar, tillkommit som nya avsnitt eller blivit reviderade för att motsvara gällande lagstiftning och rättspraxis inom området.

Handläggning och dokumentation

Biståndshandläggaren ska göra individuella bedömningar i varje enskilt fall för att kunna tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå. För en rättssäker handläggning och dokumentation hänvisas till Socialstyrelsens handbok Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten. Där behandlas bland annat allmänna förvaltningsrättsliga regler, principer och grunder för SoL och LSS samt regler som styr handläggningen och dokumentationen. I riktlinjerna tas i första hand upp den handläggningen som är specifik för Stockholms stad.

Särskilt utsatta grupper

I riktlinjerna finns ett stycke som anger ramar för hur handläggaren ska arbeta med särskilt utsatta grupper, till exempel äldre som utsätts för hot och våld, äldre personer med eller utan missbruksproblem som lever i hemlöshet samt äldre personer som inte behärskar svenska språket eller som är syn-, hörsel- eller talskadade.

Företrädare för den enskilde

Stycket har kompletterats med en text om den enskildes rätt att anlita ombud vid kontakt med myndigheter. Stycket anger också hur en fullmakt som upprättats mellan den enskilde och dennes företrädare ska inhämtas och dokumenteras. Den 1 juli 2017 trädde en ny lag om framtidsfullmakter i kraft. En sådan fullmakt kan utfärdas när någon på grund av psykisk störning, sjukdom, skada eller likande förhållande är ur stånd att ta hand om de angelägenheter som fullmakten avser.

Beställning till utföraren

Stycket anger hur biståndshandläggaren ska kommunicera beställningen av beslutade insatser till den utförare som den enskilde har valt.

Beställning av hemtjänst

Detta är ett nytt stycke som anger hur beställningen av hemtjänst ska formuleras utifrån ramtid. Utformningen av de beviljade insatserna, samt när och hur de ska utföras, överläts till den enskilde och utföraren att komma överens om i

genomförandeplanen. Beställningen ska dock innehålla en ramtid och insatserna som har beviljats utan att varje insats preciseras på detaljnivå.

Anställda anhörigvårdare

Från den 1 januari 2017 tillämpar staden inte längre möjligheten att anställa anhöriga som anhörigvårdare, annat än vid synnerliga skäl. I riktlinjerna anges de kriterier som ska vara uppfyllda för att en sådan anställning ska vara aktuell. Vidare beskrivs beslutsprocessen vid handläggning av dessa ärenden.

Mat och måltider

Den som inte själv kan tillreda sina måltider och inte kan få behovet tillgodosett på annat sätt ska få hjälp med detta. Det är viktigt att bedöma det individuella behovet av måltidshjälp. Den enskilde kan av olika skäl även behöva sällskap vid måltiden. Om den enskilde är i behov av sällskap vid måltiden ska detta beviljas om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Bistånd för egenvård

Stycket har förtydligats med att egenvård är en hälso- och sjukvårdsåtgärd som legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bedömt att en person själv kan utföra, och därmed ska ha möjlighet att ansöka om bistånd för. Den enskilde ska själv klara av att ta ansvar för uppgiften, men behöver praktisk hjälp av hemtjänstpersonalen att utföra den.

Daglig verksamhet efter pension

Stycket innehåller ett förtydligande om att normal pensionsålder enligt rättspraxis ansetts kunna uppgå till 67 år istället för 65 år, vilket påverkar möjligheten att få ha kvar insatsen daglig verksamhet. Daglig verksamhet går inte att ersätta med dagverksamhet inom äldreomsorgen då syftet med de båda insatserna är åtskilda. Daglig verksamhet är dessutom, till skillnad från dagverksamhet, en avgiftsfri insats och den enskilde har rätt till habiliteringsersättning.

Kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning

Stycket har förstärkts och uppdaterats utifrån att socialförvaltningen tagit fram nya tillämpningsanvisningar för kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning, KBF.

Daglig sysselsättning efter pensionsålder

Personer med psykiska funktionsnedsättningar ska kunna ha kvar daglig sysselsättning i de fall det fyller ett viktigt behov även om den enskilde uppnått pensionsålder. Den normala pensionsåldern är även i dessa fall 67 år istället för 65 år. Precis som daglig verksamhet för personer enligt LSS kan den dagliga sysselsättningen inte ersättas med beslut om dagverksamhet.

Information om ett tryggt och anpassat boende

Det här är ett nytt stycke om att personer över 65 år som är i behov av insatser samtidigt ska ges möjlighet att få information om hur de kan anpassa sitt boende för att skapa trygghet. Därför ska biståndshandläggare i ett tidigt skede informera den enskilde om olika alternativ som kan bidra till ökad trygghet. Den enskilde kan till exempel få information om andra boendalternativ – seniorlägenhet eller trygghetsboende – eller annan insats i form av trygghetslarm eller hemtjänst.

Icke biståndsbedömda insatser

Detta stycke är nytt och anger de icke biståndsbedömda insatserna som staden erbjuder alla över 65 år. Biståndshandläggaren behöver ha en god kännedom om dessa insatser, som är syn- och hörselkonsulent, vaktmästarservice och öppna mötesplatser.

Folkbokföringskommunen

Detta nya stycke beskriver folkbokföringskommunens skyldighet gällande hjälpinsatser enligt SoL som den enskilde kan ha behov av

1. under kriminalvård i anstalt,
2. under vård på sjukhus eller i annan sjukvårdsinrättning på initiativ av någon annan än kommunen,
3. som aktualiserats inför avslutning av vård enligt punkt 1 eller 2 ovan.

Flytt från annan kommun till Stockholms stad

Stycket har utökats till att omfatta en ny fördelning till stadsdelsnämnderna av inkomna ärenden från annan kommun gällande ansökan om särskilt boende. Servicenämnden föreslås ansvara för denna fördelning. För att få en jämn fördelning föreslås följande:

1. Alla ansökningar från andra kommuner ska fördelas av Äldre direkt.¹
2. Ansökningar som inkommer till en stadsdelsförvaltning ska omgående skickas till Äldre direkt.
3. Äldre direkt fördelar ärendet via en särskild framtagen fördelningsnyckel som uppdateras av servicenämnden i samråd med äldrenämnden i början av varje år.
4. Efter fördelning av inkommen ansökan till aktuell stadsdelsförvaltning skickar Äldre direkt ett brev till den enskilde med information om vilken stadsdelsförvaltning som kommer att handlägga ansökan.
5. När Äldre direkt har fördelat enligt fördelningsnyckeln och ärendet inkommer till en stadsdelsförvaltning är ärendet klart att börja handlägga.

EU/EES-medborgare

Det här nya stycket handlar om EU-medborgares rätt till fri rörlighet inom EU-länderna. Den fria rörligheten innebär att EU-medborgare utan några särskilda formaliteter har rätt att resa till och vistas i annat EU-land i tre månader under förutsättning att personen inte utgör en orimlig belastning för biståndssystemet. För alla som vistas i kommunen gäller dock socialtjänstens yttersta ansvar enligt 2 kap 1 § SoL. Personer som vistas tillfälligt i en kommun har som huvudregel bara rätt till bistånd för att avhjälpa en akut nödsituation som inte går att lösa på annat sätt.

Äldre som inte är EU-medborgare

Ett nytt stycke föreslås om ekonomiskt bistånd till flyktingar som söker uppehållstillstånd i Sverige. Migrationsverket ansvarar för bistånd i form av logi, bostadsersättning, dagsersättning och särskilt bidrag. Ansökan om hjälp i hemmet måste dock prövas utifrån individuella förhållanden och får inte avslås enbart med hänvisning till att permanent uppehållstillstånd saknas.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till äldrenämndens förslag. De förändringar som föreslås är i huvudsak av teknisk art och är

¹ Stockholms stads kommunövergripande kontaktcenter Äldre direkt ger vägledning och information om äldreomsorgen, till exempel hemtjänst, anhörigstöd, boenden för äldre, färdtjänst, hjälpmedel och ledsagning. Centret svarar på fakturafrågor, informerar om hur man ansöker om stöd och guidar till äldreomsorgens e-tjänster och andra kontakter inom äldreområdet.

föranledd av att det ändrats i föreskrifter och anvisningar från socialstyrelsen.

En förändring som förvaltningen vill framhålla är införandet av så kallad ramtid inom hemtjänsten. Detta innebär att biståndshandläggarens beslut och beställning inte ska vara så detaljerad som tidigare vilket gör att den enskilde får möjlighet att bli mer delaktig i hur hemtjänsten ska utföras. Effekterna av den förändringen blir intressant att följa.

När det gäller bedömningskriterierna föreslås inga förändringar.

Förvaltningen delar äldrenämndens bedömning att ärendet är könsneutralt i förhållande till de insatser den enskilde kan ansöka om och bedöms inte ha någon påverkan på förhållandet mellan könen eller jämställdhet.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bilaga

Äldrenämndens förslag till riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg